

1. Bernard Bauwens, *Portret van de Brugse arts Franciscus Beyts*, 1783, olieverf op doek, 103 x 80 cm.
Brugge, Groeningemuseum, inv. 0.604 (Foto Stad Brugge).

Vergeeten verleden in het Brugse Groeningemuseum. Sporen van de kunstenaars Bernard Bauwens, Rochus Serneels, Philippe Van Houtte en Henri Julien De Stoop, 18de-19de eeuw

Dat Jacques Mertens ook belangstelling heeft voor kunstgeschiedenis zal niemand nog verwonderen na het lezen van zijn opmerkelijke bijdrage over de Brugse kunstschilder Joseph Odevaere¹. De publicatie van zijn feestbundel is dan ook een goede gelegenheid om enkele vergeten doch niet onverdienstelijke kunstenaars voor het voetlicht te brengen. Het betreft een viertal totaal onbekende of weinig bekende kunstenaars waarover er omzeggens niets is gepubliceerd. Maar, op een of andere wijze hebben ze sporen achtergelaten in de Brugse stedelijke collectie, hetzij van het Groeningemuseum, hetzij van het Steinmetzkabinet dat ervan afhangt². Het betreft achtereenvolgens Bernard Bauwens, Rochus Serneels, Philippe Van Houtte en Henri Julien De Stoop.

-
- 1 J. MERTENS, "De verkoop van roerende goederen uit de nalatenschap van de Brugse kunstschilder Joseph-Denis Odevaere (Brussel, 1834)", in : *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge*, 133 (1996), p. 180-186.
 - 2 Sinds enkele jaren maakt het Steinmetzkabinet deel uit van het Groeningemuseum. De inhoud van dit artikel is als een aanvulling te beschouwen op andere recent "opgepoppte" onbekende kunstschilders, Guillielmus Geysen en Leopold Vandycke, van wie werk bewaard wordt in het Groeningemuseum en het Museum voor Volkskunde te Brugge : D. MARECHAL, "De catalogi van de negentiende-eeuwse Brugse Salons als bron voor de studie van de verzameling van de Stedelijke Musea", in : *Jaarboek 1987-88. Stad Brugge. Stedelijke Musea*, Brugge, 1989, p. 217-219, ill. ; IDEM, "Guillielmus Geysen (1761-1827), een vergeten Brugs kunstschilder beknopt belicht", in : *Jaarboek 1993-94. Stad Brugge. Stedelijke Musea*, dl.1, Brugge, 1995, p. 202-208.

Bernard Bauwens (Brugge 1734- ? na 1793)

Uit de enige – en vooral korte – biografie van Bernard Bauwens die door Pieter Le Doulx en J. B. Dienberghe werd opgesteld, leren we dat hij leerling is geweest aan de Brugse academie onder Matthijs De Visch³. Hij verkreeg er in 1768 – hij was toen reeds 34 jaar oud ! – de tweede prijs voor het tekenen naar het levende model⁴. Verder legde hij er zich ook op de bouwkunst toe, richting waarin hij in 1774 tot primus werd uitgeroepen.

Historieschilder en kunsthandelaar, vervaardigde hij volgens Le Doulx en Dienberghe ook het *Portret van Charles-Enée de Croeser de Berges* (Brugge 1746-Brugge 1828), burgemeester van Brugge en voogd van het hospitaal van Onze-Lieve-Vrouw ter Potterie, werk dat vandaag nog steeds op de oorspronkelijke plaats wordt bewaard⁵. Er zijn verder nog enkele bijkomende biografische details bekend. Zo werd in 1793 het fortuin van “schilder B. Bauwens”, wijkmeester van het Sint-Nicolaasestendeel, geschat op 5.000 ponden⁶. In 1799 organiseerde hij de openbare verkoop van de kunstverzameling van Jan Garemyn (Brugge 1712-Brugge 1799)⁷. Tenslotte bekleedde hij

3 P. LE DOULX, *Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen, soo in 't schilderen beeldhouwen als ander konsten de welke van de stad Brugge gebooren syn, ofte aldaer hunne konsten geoeffent hebben ; verrykt met veel aenmerkelyke en historyke aantekeningen, getrokken uyt verscheyde schryvers, handschriften en andere bewys-stukken opgesteld door P. Le Doulx*, Brugge, ca.1795 (BRUGGE, Stadsarchief); P. LE DOULX en bijgewerkt door J.B. DIENBERGHE, *Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen, zoo in 't schilderen, beeldhouwen, als andere konsten, dewelke in de stad Brugge geboren zyn, of aldaerhunne konsten geoeffent hebben, opgesteld door P. Le Doulx, konstschilder, vermeerderd en verrykt met vele aenmerkelyke en historyke aenteekeningen, getrokken uyt verscheyde schryvers, handschriften en andere bewysstukken, door J.B. Dienberghe, priester* (Brugge, Openbare Bibliotheek, ms. 597); A. DE POORTER, *Brugsche Kunstenaars van voorheen* (afzonderlijke uitgave tijdschrift Oud Brugge van de afleveringen in Burgerwelzijn 1934-35; Brugge, Stadsarchief, Doopregisters, Sint-Jacobs, 17 februari 1734. Le Doulx vermeldt 1736 maar dit wordt tegengesproken door het doopregister.

4 Het proefstuk wordt bewaard in het fonds van de academie dat heden in het Steinmetzkabinet wordt bewaard.

5 A. DE SCHIETERE DE LOPHEM, “Iconographie Brugeoise. II. L’Hôpital de la Potterie (suite)”, in : *Tablettes des Flandres*, 8 (1960), p. 334-335, evenwel zonder illustratie noch de vermelding van de kunstenaar.

6 Y. VANDEN BERGHE, *Jacobijnen en Traditionalisten. De reacties van de Bruggelingen in de Revolutietijd (1780-1794). Boekdeel II : Bijlagen*, Brussel, 1972 (Pro Civitate. Historische Uitgaven, reeks in-8°, nr. 32) p. 138.

7 A. VAN DEN ABELE, “De kunstverzameling van Jan Garemyn”, in : *Bickorf*, 83 (1983), p. 41.

meerdere functies aan de academie : in 1779 was hij gedeputeerde voor de kunstenaars en assesseur van 1781 tot 1784 en nogmaals vanaf 1801⁸. Noch de plaats, noch de datum van het overlijden van Bernard Bauwens konden teruggevonden worden⁹.

Ook over het oeuvre van deze kunstenaar is er bijna niets geweten. Naast het boven vermelde portret van burgemeester De Croeser, het enige dat Le Doulx en Dienberghe aangaven, en dat van circa 1803 dateert, kan voorlopig slechts één portret met zekerheid op Bauwens' naam gezet worden. Enkele jaren geleden werd immers het *Portret van Franciscus Beyts* (Brugge, Groeningemuseum) gereinigd, een werk dat tot dan toe aan een "Anoniem Brugs "meester was toegeschreven (afb. 1)¹⁰. Dankzij de interventie van de museumrestauratoren¹¹ werd links onderaan op het doek de signatuur *B. Bauwens* en de datum *1783* ontdekt. Het betreft een vrij traditioneel portret van een geneesheer dat tot een grotere reeks artsenportretten behoort en die alle herkomstig zijn van de *Société Médico-Chirurgicale*. Dokter Beyts wordt trouwens als deken van de plaatselijke chirurgijngilde afgebeeld, rechtstaand terwijl hij een anatomisch traktaat aanwijst¹².

Rond de twee hier besproken portretten – het ene formeel door Le Doulx en Dienberghe toegeschreven, het andere gesigneerd en gedateerd – kan wellicht nog meer anoniem werk gegroepeerd worden. Denken we b.v. aan enkele andere portretten van geneesheren door anonieme meesters die momenteel ook in het Groeningemuseum bewaard worden. Het ligt b.v. voor de hand dat Bernard Bauwens ook

8 D. DENDOOVEN, *De Brugse Academie in de achttiende eeuw*, licentiaatsverhandeling, VUB, Brussel, 1993-1994, voetnoot 899, zie : http://www.ethesis.net/brugge_academie/brugge_academie_hfst_3.htm

9 Onderzoek in het Brugse Stadsarchief heeft vooralsnog de overlijdensdatum van Bernard Bauwens niet gereveleerd. Misschien is de kunstenaar niet in Brugge overleden.

10 Brugge, Groeningemuseum, inv.0.604 ; olieverf op doek, 103 x 80 cm. ; zie H.VLIEGHE, *Stedelijke Musea Brugge. Catalogus schilderijen. 17de en 18de eeuw*, Brugge, 1994, p. 39, ill.

11 Met dank aan de Brugse museumrestauratoren Paul Vanden Bussche en Francine Huys.

12 Over Franciscus Beyts (1737-1823), zie I. DE MEYER, *Analectes Médicaux ou recueil de faits qui ont rapport à l'art de guérir et qui se sont passés dans le ressort de la ville et du Franc de Bruges*, Brugge, 1851, p. 282, 309-310 ; L. FRANÇOIS, "Frans Beyts, Brugge 17 mei 1763-Brussel 15 februari 1832", in : *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge*, 111 (1974), p. 32.

nog het portret van zijn eigen vader, chirurgijn Joannes Bauwens († 1783), kan hebben geschilderd¹³.

Rochus Serneels (Brugge 1745-Brugge 1823)

In het Steinmetzkabinet wordt een voortreffelijke tekening bewaard, het *Portret van een man*, dat in 1804 werd gesigineerd door een verder totaal onbekende R. Serneels¹⁴ (afb.2). Wie zou deze mysterieuze maar talentrijke kunstenaar dan wel kunnen geweest zijn ?

Onderzoek in het Brugse stadsarchief heeft het mogelijk gemaakt om de meest elementaire biografische gegevens terug te vinden. Rochus Jacobus Serneels werd te Brugge geboren op 16 augustus 1745, huwde twee maal en overleed in zijn woonhuis in de Naaldenstraat op 1 april 1823. In de overlijdensakte werd hij expliciet als "schilder" vermeld¹⁵. In 1788 begon hij zijn opleiding als tekenaar aan de Brugse academie. In 1789-1791 volgde hij er de "eerste beginselen in de figure", in 1791-1793 werkte hij naar prenten, in 1793-1795 tekende hij naar het plaasteren model en in 1796-1801 naar het "levende model"¹⁶.

Slechts in zeer zeldzame publicaties krijgen we nog iets meer te weten. Zo stelde Rochus Serneels in 1802 twee met potlood getekende portretten (onbekende bewaarplaats) tentoon op het Salon te Gent, die stilistisch hoogstwaarschijnlijk met het exemplaar in het

13 Brugge, Groeningemuseum, inv. 0.613 ; olieverf op doek, 103 x 80 cm. : H. Vlieghe, *Stedelijke Musea*, p. 35, ill. Over Joannes Bauwens (1724-1789), zie I. DE MEYER, *Suite aux Analectes Médicaux. Esquisses biographiques des praticiens distingués de la ville et du Franc de Bruges, depuis 1400 jusqu'à nos jours, II partie*, Brugge, 1851, p. 225-226.

14 Brugge, Steinmetzkabinet, inv.0.1517 ; Potlood, gewassen en wit gehoogd op papier. Ovaal, 220 x 185 mm. Onderaan rechts gesigineerd en gedateerd R. Serneels/1804 ; zie C. VAN DE VELDE, *Stedelijke Musea Brugge. Steinmetzkabinet. Catalogus van de tekeningen*, dl.2, Brugge, 1984, p. 260.

15 BRUGGE, *Stadsarchief*, Doopregisters, Onze-Lieve-Vrouw, 2de portie, 16 augustus 1745 ; *Idem*, Burgerlijke Stand, Overlijdens, 1823, akte 388.

16 BRUGGE, *Stadsarchief*, Academie, nr. 44 (Naamlijst van de leerlingen en rapporten van de toezichters, 1775-1790), f.70v, 73r, 76v ; nr. 45 (*idem*, 1791-1826), f.1v, 5v, 7v, 11v, 13v, 17r, 19v, 22r, 26r, 28v. ; nr. 52 (met o.a. een lijst namen van prijswinnaars) p. 254 (in 1791), p. 255 (in 1793 en 1800) ; voor een inventaris van dit belangrijk archief : A. SCHOUTEET, *Inventaris van het Archief van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Brugge (1717-1892)*, Brugge, 1958.

2. Rochus Serneels, *Portret van een man*, 1804, tekening op papier, 220 x 185 mm.
Brugge, Steinmetzkabinet, inv. 0.1517 (Foto KIK Brussel).

Steinmetzkabinet te vergelijken waren¹⁷. Ook al is het oeuvre van Serneels voorlopig beperkt tot slechts één, zij het uitstekende tekening, toch kunnen we afleiden dat hij goed in de Brugse kunstmid- dens geïntegreerd was. Schilderde Guillielmus Geysen (1761-1827) in 1798 het portret van Isabella Serneels, de dochter van Rochus (onbekende bewaarplaats), dan vervaardigde Joseph Odevaere op zijn beurt ook nog het portret van Serneels' zoon (onbekende bewaar- plaats)¹⁸. Ook werd er in 1804 door de academie een feest georgani- seerd ter ere van Joseph Odevaere die te Parijs de Romeprijs had gewonnen. Op de gebruikelijke feeststoet fungeerde "Mr Serneels" als de vaandeldrager¹⁹. Vervolgens kreeg de kunstenaar in 1814 een brief van Joseph De Meulemeester, die vanuit Rome was verstuurd²⁰. Tenslotte werd in 1819 en 1820 nog kleine sommen geld aan "ene" Serneels betaald voor het schilderen en vergulden van het reliekschrijn van de zalige Idesbald dat toen in de Sint-Walburgakerk te Veurne werd bewaard en voor het schilderen van het beeld van dezelfde zali- ge voor het "capelleken in den duyn" te Koksijde²¹. Het is echter niet zeker of het om dezelfde kunstenaar gaat.

17 *Notice des ouvrages, de peinture, sculpture, architecture, gravure, dessins...des artis- tes vivants exposés au Salon...*, Gent, 1 Thermidor de l'an 10 (20 juli 1802), n° 50 en 51 : "R. Serneels, de Bruges 50. *Portrait d'homme âgé dessiné au crayon noir dans un ovale sur papier blanc, encadré sous glace, dans un cadre carré ; haut 13, larg. 12 pouces ; 51. Portrait d'un jeune homme, dessiné comme le précédent, même encadrement et grandeur*".

18 D. MARECHAL, "Guillielmus Geysen...", p. 204-205.

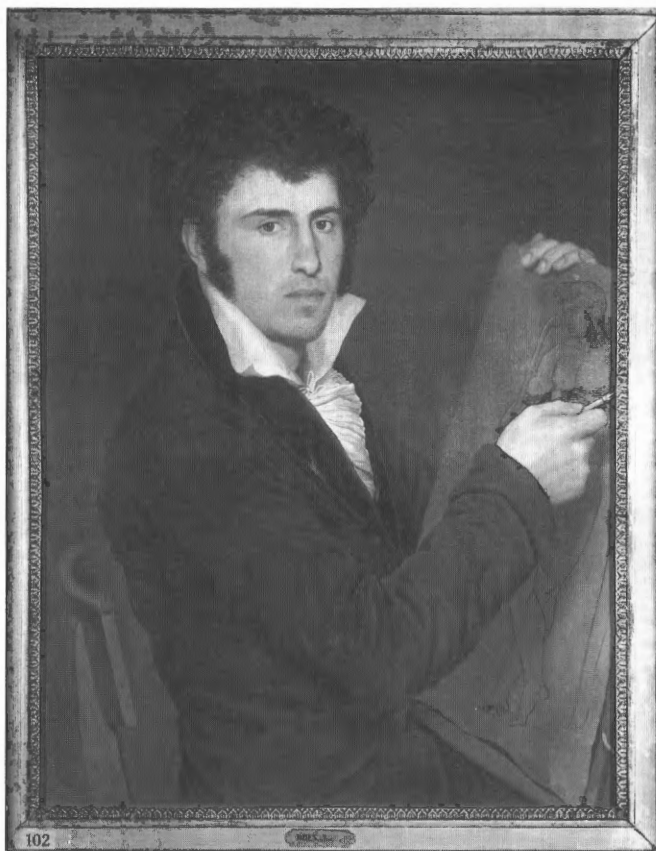
19 J. DE MEYER, *Trois représentants de l'école brugeoise du XVIIIe siècle. Joseph Denis Odevaere. François Jacques Wynckelman. Octave François Van Der Donckt*, Brugge, 1906, p. 10.

20 E. DE BUSSCHER, *Biographie historique et artistique de J.-C. De Meulemeester, de Bruges, graveur en taille-douce, éditeur des Loges de Raphaël*, Gent, s.d., p. 112, 116-119.

21 A. LOWYCK, "Over de zalige Idesbald", in : *Biekorf*, 99 (1999), p. 529. De voornaam van de schilder wordt niet in het aangehaald document vermeld.

Philippe Jacques Van Houtte (Vanhoute) (Brugge 1784-Brugge 1856)

De naam van deze kunstenaar, te Brugge geboren op 20 oktober 1784 en er overleden op 25 september 1856²² is in de eerste plaats bekend omwille van het heel mooi portret dat Joseph Odevaere van hem geschilderd heeft (afb. 3). Hierop staat de geportretteerde afge-

3. Joseph Odevaere, *Kunstenarsportret van Philippe Van Houtte*, 1813, olieverf op doek, 80 x 63 cm.
Brugge, Groeningemuseum, inv. 0.102 (Foto KIK Brussel).

22 BRUGGE, *Stadsarchief*, Burgerlijke Stand, Overlijdens, 1856, akte nr. 1078, waar hij vermeld staat als Philippe Jacques Van Houte, meester schilder.

beeld terwijl hij met houtskool een naakt op een blad papier tekent. Het schilderij wordt samen met dat van zijn echtgenote Maria Pavot (Brugge 1791-Brugge 1872) in het Groeningemuseum bewaard. Vroegere catalogi vermelden dat, niettegenstaande de expliciete afbeelding van de geportretteerde als kunstenaar, zijn naam niet in het archief van de Brugse academie vermeld wordt en dat er ook geen werk van hem bekend is²³. Welnu, bij nader onderzoek blijkt dat Philippe Van Houtte wel degelijk vermeld staat als leerling van de Brugse kunstschool: in 1806 leerde hij immers tekenen “naar de figuur”, in 1807-1808 naar het plaasteren beeld en 1813-1814 naar het levende model. Hij dong trouwens mee naar de diverse concour- sen die in 1812 en 1813 werden georganiseerd²⁴. Werd hij in de provinciale almanakken tussen 1837 en 1854 onder de huisschilders en niet onder de kunstschilders gerangschikt, dan bleek hij toch terzelf- der tijd ook eigenaar te zijn geweest van een vermeldenswaardige “schilderijen-cabinet”²⁵. De schilderijen van Van Houttes tijdgenoten – Suvéé, Odevaere en Ducq – die in 1898 door zijn zoon Desideer aan de stad Brugge werden gelegateerd, hoorden daar hoogstwaar- schijnlijk bij²⁶.

Voorlopig kunnen slechts één schilderij (Brugge, Bisschoppelijk Seminarie) en één tekening (Brugge, Steinmetzkabinet) (afb. 4) als van zijn hand geïdentificeerd worden, namelijk kopieën van eenzelfde zeventiende-eeuws schilderij met de voorstelling van het lichaam van zalige Idesbaldus van der Gracht zoals het in 1623 werd ontdekt²⁷.

23 H. PAUWELS, *Groeningemuseum. catalogus. Stedelijk Museum voor Schone Kunsten Brugge*, Brugge, 1960, p.178, cat. nr. 203, ill.; R. KERREMANS, “Portret van Filip J. Van Houtte”, in: *1770-1830. Om en Rond het neo-classicisme in België*, tentoonstellingscatalogus, Elsene, Gemeentemuseum, 14 nov. 1985 - 8 feb. 1986, p. 418, cat.nr. 410, ill.

24 BRUGGE, *Stadsarchief*, Academie, nr. 45, f. 41r, 43r, 45v, 52v, 55r, en verder de lijsten van de deelnemers aan het concours (niet gepagineerd) 14 februari 1812, 3 mei 1812 en 14 januari 1813.

25 *Provinciaelen Wegwijzer van Westvlaenderen en bijzonderlijk der Stad Brugge*, voor de jaren 1837-1854 (zowel onder de huisschilders als onder de eigenaars van een schilderijen-kabinet vermeld).

26 *Gemeenteblad der Stad Brugge*, dl.42 (1898), p. 324.

27 Brugge, Steinmetzkabinet, inv. 0.2746; potlood, waterverf en witte dekverf, 125 x 158 mm; Onderaan links gesigneerd: *P. van houte*, zie C. VAN DE VELDE, *Stedelijke Musea Brugge...*, dl.2, p.277.

Idesbaldus begraven in het jaer 1167
gevonden in de Duynen by Vuerne in het jaer 1623

4. Philippe Van Houtte, *Het lichaam van Idesbaldus van der Gracht*, z.d., tekening op papier, 125 x 158 mm.
Brugge, Steinmetzkabinet, inv. 0.2746 (Foto KIK Brussel).

Henri Julien De Stoop (Rumbeke 1827-Brugge 1864)

Over Henri-Julien De Stoop, te Rumbeke geboren en op zevenendertigjarige leeftijd in zijn woonhuis op de Mallebergplaats te Brugge gestorven op 2 juli 1864²⁸ is er omzeggens niets geweten. Wellicht is hij wel te vereenzelvigen met Julien De Stoop die in 1846-1847 leerling was aan de Brugse kunstacademie en er aan de diverse wedstrijden deelnam²⁹. Nochtans verraden de enkele werken die we

28 BRUGGE, *Stadsarchief*, Burgerlijke Stand, Overlijdens, 1864, akte nr. 831. Zijn beroep van kunstschilder wordt uitdrukkelijk op de overlijdensakte vermeld.

29 BRUGGE, *Stadsarchief*, Academie, nr. 53 : Julien (sic) De Stoop wordt vermeld als deelnemer van de wedstrijden, telkens zowel van "pleyster" als van "gedagt" : van 18 januari 1846, maart 1846, 27 december 1846, 7 februari 1847, 19 september 1847.

hier voor de eerste maal onder zijn naam groeperen een onmiskenbaar talent als portrettist. Zo vermelden we vooreerst het met houtskool getekende *Portret van Leocadie De Winter*³⁰ met de opvallend sierlijke en karakteristieke handtekening die ook op een aantal andere kwaliteitsvolle portretten prijkt (afb. 5). Over Leocadie zelf is er verder

5. Henri Julien De Stoop, *Portret van Leocadie De Winter*, z.d., tekening op papier, 530 x 447 mm.
Brugge, Steinmetzkabinet, inv. 0.1262 (Foto KIK Brussel).

30 Brugge, Steinmetzkabinet, inv. 0.1262 ; Houtskool en wit krijt op lichtbruin papier, 530 x 447 mm. Onderaan rechts gesigneerd *H.J.(?) De Stoop* ; C. VAN DE VELDE, *Stedelijke Musea Brugge*, dl.1, p. 102.

ook niets geweten maar deze tekening zal, gezien haar herkomst, hoogstwaarschijnlijk in verband staan met de leerling van Henri Julien De Stoop, Pharaon De Winter (Bailleul 1849-Rijsel 1924), die ook voornamelijk als portrettist bekend stond³¹.

Op hun beurt werden vader en zoon Petrus Roose – ze droegen beiden dezelfde voornaam – door Henri Julien De Stoop geportretteerd. In 1851 werd eerst het portret gerealiseerd van de zoon, Petrus Carolus Roose jr (Brugge 1818-Sint-Joost-ten-Node 1866)³². Op de tafel ligt een viool alsook een document met de vermelding *Société.../La Renaiss(ance)* (Brugge, privé-collectie)³³ (afb. 6). “La Renaissance” was een Brugse muziekharmenie waar Pieter Roose tussen 1845 en 1856 secretaris van was³⁴. Verder is er niet veel over het leven van deze Brugse muzikant bekend. In een boedelbeschrijving opgesteld in 1831 bij het overlijden van zijn moeder Rosalia Mattheeus – Pieter jr. was dan amper 13 jaar oud – stonden reeds twee violen en een klarinet vermeld³⁵. Op 24 mei 1855 huwde Petrus Roose, die toen nog het beroep van “schrijver” uitoefende, met Rosalie Vandevelde (Sint-Michiels 1818-Brugge 1888). Guido De Stoop (Brugge 1825- 1858), de schoonbroer van de bruid die als getuige optrad, was zangmeester en muziekleraar en illustreert nogmaals het Brugse muzikantenmilieu waarin Petrus Roose vertoefde. Op 15 januari 1861 vertrok het gezin Roose-Vandevelde naar Brussel. Bij zijn overlijden op 1 januari 1866 woonde “*Pierre Charles Roose, artiste-musicien*”, in Sint-Joost-ten-Node en keerde zijn weduwe naar Brugge terug³⁶.

31 Z. DE WINTER, *Une belle existence d'homme et d'artiste. Pharaon De Winter, sa vie, son enseignement, son oeuvre 1849-1925*, Rijsel, 1926, p. 13 ; H. PAUWELS, *Groeningemuseum*, p. 202.

32 BRUGGE, *Stadsarchief*, Burgerlijke Stand, Geboorten, 1818, akte van 7 september 1818 ; SINT-JOOST-TEN-NODE, Burgerlijke Stand, Overlijdens 1866, akte 4.

33 Olieverf op doek, 68 x 53,8 cm. Rechts bovenaan gesigneerd en gedateerd : *P. Roose peint par son ami / H.(?) De Stoop 1851*.

34 *Provinciaelen Wegwijzer van Westvlaenderen en bezonderlijk der Stad Brugge*, voor de jaren 1845-1856.

35 BRUGGE, *familiearchief Roose* : Inventaris ten sterfhuize van wijlen Rosalia Mattheeus, huisvrouw van Sr Pieter Roose, overleden te Brugge op 7 juni 1831, opgemaakt door het ambt van Notaris Hendrik Claerhoudt, te Brugge op 21 september 1831.

36 BRUGGE, *Stadsarchief*, Burgerlijke Stand, huwelijken 1855, akte 102 ; Brugge,

6. Henri Julien De Stoop, *Portret van vioolspeler Pierre Roose jr*, 1851, olieverf op doek, 68 x 53,8 cm.
Brugge, privé-collectie (documentaire foto auteur).

Volgens het opschrift op het portret – *P.Roose peint par son ami / H.J.(?)De Stoop 1851*. – waren portrettist en geportretteerde vrienden. Trouwens, als bijna buren woonden ze niet ver van elkaar : de familie Roose woonde sinds 1834 in het hoekhuis op het Sint-Jansplein, nr.1³⁷, slechts enkele honderd meters verwijderd van het woonhuis van de kunstenaar op de Mallebergplaats.

Kort na de afwerking van het portret van zijn zoon, liet vader Pierre Louis Roose sr (Brugge 1784-Brugge 1860)³⁸ zich op zijn beurt in 1853 door dezelfde kunstschilder portretteren (Brugge, privé-collectie)³⁹ (afb. 7). Oefende Petrus Roose sr, “militaire retiré” (1812), aanvankelijk het beroep van “schadebeletter” (1818 en 1834) en tenslotte van “hoofdman der agenten van de politie” (minstens van 1840 tot 1844) uit⁴⁰, dan liet hij zich vooral – zij het op discrete wijze – als veteraan van de slag van Wagram portretteren.

Dit is niet door enig uniform te herkennen want hij draagt gewone burgerkledij. Met enige moeite bemerken we echter wel een iets donkerder lijntekening die met olieverf op de vrij egale achtergrond van het portret is aangebracht. Deze stelt Napoleon te paard tussen zijn soldaten voor, één ervan wordt gewond door zijn strijdmakers weggedragen. Op een rots lezen we de vermelding *Wagram/ 6 juillet/1809*, naar één van de voor Frankrijk succesvolle Napoleontische veldslagen op Oostenrijks grondgebied. Deze lijntekening is haast niet te onderscheiden en ze werd vermoedelijk moedwillig discreet gehouden. Immers, in 1853, was het in het België van koning Leopold I zeker niet “bon ton” of politiek correct, zeker niet voor een politiecommissaris, om een uitgesproken Napoleonist te zijn. Dit

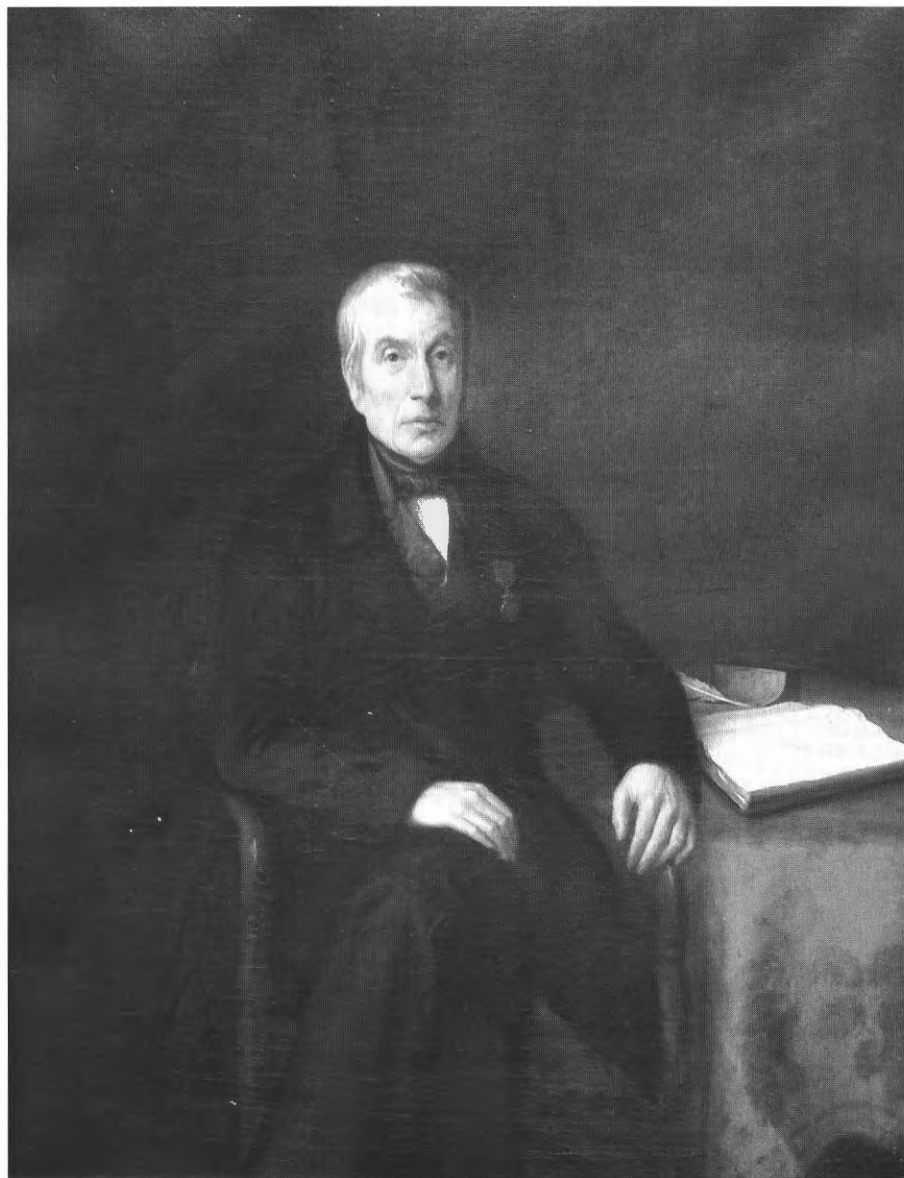
Stadsarchief, Bevolkingsboek 1846-1866, Sint-Amandsstraat D21 nr 49, p.63 ; Idem, ibidem, 1866-1880, vol. 31, p.6607 : rue d'Argent (Zilverstraat), nieuw nr. 39 (oud nr. D20 nr 39).

37 BRUGGE, *Stadsarchief*, Bevolkingsboek 1830-1846, Sint-Jansplaats, A1, nr. 24 ; Op het huwelijk Roose-Vandevelde was schoonbroer, Guido De Stoop, huwelijksgetuige. De overeenkomst met de familienaam van de kunstschilder kan misschien op een familieband wijzen ?

38 BRUGGE, *Stadsarchief*, Burgerlijke Stand, Overlijdens, 1860, akte 418 ; Zoon Pieter Roose, bediende, woonde nog te Brugge en signeerde *RooseVandeVelde*.

39 Olieverf op doek, 69 x 54 cm. Rechts bovenaan gesigneerd en gedateerd : *H.J.(?) De Stoop 1853*. Midden rechts op de achtergrond : *Wagram/ 6 juillet/1809*.

40 *Provinciaelen Wegwijzer van Westvlaenderen en bijzonderlijk der Stad Brugge*, minstens voor de jaren 1840-1844 : onder de rubriek “Commissarissen van Politie” bij “ Hoofdman der Agenten van Politie”.

7. Henri Julien De Stoop, *Portret van Pierre Roose sr. als veteraan van de slag van Wagram*, 1853, olieverf op doek, 69 x 54 cm.
Brugge, privé-collectie (documentaire foto auteur).

is in de context te situeren van een pas tot keizer gekroonde Napoleon III, op een ogenblik dat de verhouding tussen België en Frankrijk gespannen was. De romantische verering van Napoleon I en loyaliteit ten aanzien van de Belgische monarchie waren immers moeilijk te verzoenen⁴¹. Pas later, na 1857, werd de medaille van Sint-Helena op het portret bijgeschilderd. Deze decoratie is nu echter wel heel duidelijk op de borst van Pierre Roose sr te herkennen en dit wijst op een interessante mentaliteitswijziging⁴².

Er is nog ander werk van Henri Julien De Stoop te signaleren. Zo worden er in de Schuttersgilde te Sint-Kruis-Brugge twee portretten bewaard die gesigneerd zijn met gelijkaardige, zij het niet helemaal identieke handtekeningen. Het betreft de portretten van N. Godderis (1861) en van K. De Buck(1861) waarover verder niets geweten is.

Tot slot vermelden we nog het kwaliteitsvolle *Portret van een onbekende man* (Brugge, Groeningemuseum)⁴³ (afb. 8), die op een vrij ongewone plaats, links bovenaan, is gesigneerd en gedateerd *J: De Stoop. 1860*. De vrij stroeve en onhandig aangebrachte naam en datering – gaat het wel om een handtekening? –, de initiaal J – van Julien? – en het handschrift stemmen evenwel niet overeen met de zwerige kalligrafische signatuur op de andere stukken. Over de herkomst van het werk is enkel geweten dat het uit het oud fonds van de Brugse academie stamt. Hoewel Henri Julien De Stoop o.i. de enige Brugse kunstenaar van die naam met voldoende talent was, en dat ook de stijl van het werk zeker niet in tegenspraak is met diens gesigneerde oeuvre, dan is een naamgenoot-kunstenaar voorlopig nog niet helemaal uit te sluiten. Alvast expliciet op naam van 'Julien' De Stoop staat het schilderij *Ugolino en zijn kinderen, Een tafereel uit 'De Hel'*

41 M. VAN HOONACKER, "De Maatschappij der Napoleonisten te Brugge. Société fraternelle et philanthropique des anciens frères d'armes de l'empire français", in : *Biekorf*, 91 (1991), p. 171-183 : vermelding van Pierre Roose als lid in 1842-43, p.181 ; A.VAN DEN ABEELE, "De 'Napoleonisten', 'Société des Anciens Frères d'Armes de l'Empire Français à Bruges'" in : *Biekorf*, 91 (1991), p. 265-273 ; Jan D'HONDT, "De Napoleonisten te Brugge (1841- ca.1872)", in : *Biekorf*, 92 (1992), p. 194-201 ; W.P. DEZUTTER, "Het einde van de 'Napoleonisten' in Brugge", in : *Biekorf*, 92 (1992), p. 202-204.

42 De medaille van Sint-Helena werd pas in 1857 door keizer Napoleon III gecreëerd.

43 Brugge, Groeningemuseum, inv. 0.634 ; Olieverf op doek, 40 x 32 cm. Links bovenaan gesigneerd en gedateerd : *J: De Stoop. 1860*.

8. Henri Julien (?) De Stoop, *Portret van een man*, 1860, olieverf op doek, 40 x 32 cm.
Brugge, Groeningemuseum, inv. 0.634 (Foto KIK Brussel).

van Dante (onbekende bewaarplaats), dat in 1858 op het Salon van Antwerpen te zien was⁴⁴.

Besluit

Na het lezen van dit korte artikel blijven nog veel vragen onbeantwoord. Hoe karig ook, toch kunnen deze nieuwe gegevens helpen om een aantal als anoniem gecatalogeerde werken in de collectie van het Groeningemuseum of het Steinmetzkabinet opnieuw een kunstenaarsnaam te geven. Is het werk van Bernard Bauwens en Philippe Van Houtte vooral van documentair belang, dan verraden Rochus Serneels en vooral Henri-Julien De Stoop onmiskenbaar meer talent. Deze laatste is duidelijk als een uitstekende portrettist te beschouwen, die blijkbaar door zijn vroege dood in de vergetelheid is geraakt.

We eindigen dus met de wens dat in de toekomst het oeuvre van deze onbekende kunstenaars, hopelijk, meer gestoffeerd zal kunnen worden.

44 In de catalogus *Exposition Nationale. Catalogue des ouvrages de peinture, sculpture, architecture, gravure et dessin, exécutés par des artistes vivants, et exposés au Salon d'Anvers*, Antwerpen, 1858, nr.288 werd de kunstenaar vermeld als 'De Stoop, Julien, à Bruges'. *Ugolin et ses enfants dans la tour de Pise* werd nogmaals tentoongesteld op de Historische tentoonstelling te Brussel in 1880. In de catalogus *Exposition Historique de l'Art Belge 1830-1880. Catalogue*, Brussel, 1880, nr. 257, staat de kunstenaar vermeld als 'C. (sic) De Stoop, overleden'. Het schilderij was toen in het bezit van een verder onbekende Juffrouw De Stoop; N. HOSTYN, 'De Stoop Julien', in: *Lexicon van Westvlaamse Beeldende kunstenaars*, dl. 7, Brugge, 1998, p. 73.